

Dr. Nagihan TANDOĞAN ÖZBAYKAL

**MEDENİ USUL HUKUKUNDA
FER'İ MÜDAHALE ETKİSİ**

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Ağustos 2025

ISBN: 978-625-5697-05-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Osman Dedem'e ...

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışma, 18.06.2025 tarihinde Sayın Prof. Dr. Murat YAVAŞ başkanlığında, Sayın Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK, Sayın Prof. Dr. İbrahim AŞIK, Sayın Prof. Dr. Varol KARAASLAN ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk SAÇAR'dan oluşan jüri önünde savunulmuş ve oybirliğiyle başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Tez jürisinde yer almayı kabul eden değerli hocam Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK'e doktora tezime bir bütün olarak bakmamı sağlayan eleştirileri ve katkıları ile akademik kariyerim boyunca hatırlamak isteyeceğim yorum ve değerlendirmelerinden dolayı şükranlarımı sunarım. Doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın başından sonuna kadar tüm süreçteki katkıları yanında, yurt dışında araştırma yapmam konusunda da yönlendirmelerde bulunarak destek sağlayan, birlikte çalışırken her daim özgür hissettiğim ve manevi desteğini gördüğüm değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Murat YAVAŞ'a teşekkürlerimi sunarım. Tez izleme komitesinde yer alarak tez döneminin başından tezin tamamlanmasına kadar tüm süreçte destek sağlayan, yurt dışında araştırma yapmam konusunda beni teşvik eden, aynı kürsüde birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum değerli hocam Prof. Dr. İbrahim AŞIK'a müteşekkirim. Tez konusunun belirlenmesinden tezin son halini almasına kadar tüm süreç boyunca katkılar sunan, her ziyaretimde büyük zaman ayırıp çalışmamı titizlikle inceleyerek yapıcı eleştirileri ve yorumları ile tezin olgunlaşmasını sağlayan ve nihayetinde bu eserin yayımlanması konusunda da yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Varol KARAASLAN'a şükranlarımı sunarım. Asistanlık yıllarımda aynı dersi asiste etmekten ve birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum, tezimi titizlikle okuyarak katkı sunan ve tez jürisinde yer alması ile manevi desteğini hissettiğim değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk SAÇAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı'nın 2214-A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı kapsamında 12 ay

boyunca desteklenmiş ve TÜBİTAK tarafından sağlanan burs sayesinde Köln Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve bünyesindeki Milletlerarası ve Karşılaştırmalı Özel Hukuk Enstitüsü'nde yürütülmüştür. Bu eserin oluşturulmasında Alman, İsviçre ve Avusturya hukukundaki literatürün önemi ve katkısı büyüktür. Burada, Enstitüsü'nün ve Köln Üniversitesi'nin tüm imkânlarından faydalanmamı ve Almanca kaynaklara ulaşmamı sağlayan, yoğun programına rağmen Köln'de olduğum süre boyunca imkânlarımı takip eden, görüşmelerimizde tezin içeriği ve yazım süreciyle ilgili sorularıma verdiği yanıtlarla ufkumu açan ve tezin farklı yöne evrilmesini sağlayan Prof. Dr. Dr. h.c. Heinz-Peter MANSEL'e teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak desteklerini her zaman hissettiğim anneme, babama, kardeşlerime, tüm aileme ve aile olarak gördüğüm adlarını burada sayamadığım dostlarıma gönülden teşekkür ederim. Nihayet bu süreçte her daim yanımda olan ve tüm stresimi gösterdiği manevi desteği ile paylaşan eşim Murat ÖZBAYKAL'a kalpten teşekkür ederim.

Dr. Nagihan TANDOĞAN ÖZBAYKAL

İstanbul, Temmuz 2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN TEMEL ESASLARI

§1. KONUNUN ÖNEMİ VE KAVRAM.....	3
I. Konunun Önemi ve Sunuluşu	3
II. Kavram ve Terim Sorunu	13
A. Konuya İlişkin Bazı Kavramlar.....	13
B. Terim Sorunu.....	16
§2. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN ESASLARI.....	18
I. Genel Olarak.....	18
II. Hukuki Düzenleme ve Yapısı.....	22
A. Genel Olarak	22
B. Uyuşmazlık Hakkında Yanlış Karar Verildiği İddiasının Mutlak Surette İleri Sürülememesi (HMK m.69/2 c.1)	26
C. Asıl Tarafın Yargılamayı Hatalı Yürüttüğü İddiasının Kural Olarak İleri Sürülememesi (HMK m.69/2 c.2).....	34
III. Amacı.....	39
A. Fer'i Müdahale Etkisinin Amacının Hangi Hukuki Kurumlar Çerçevesinde Tespit Edileceği	39
B. Fer'i Müdahale Etkisinin Amaçlarının Değerlendirilmesi	45
IV. Hukuki Niteliği	51

A. Fer'i Müdahale Etkisinin Bir Usul Hukuku Kurumu Olması.....	51
B. Fer'i Müdahale Etkisinin Sütjeleri	52
V. Fer'i Müdahale Etkisinin Hukuki Dinlenilme Hakkı ile İlişkisi	56
§3. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI	62
I. Genel Olarak.....	62
II. Fer'i Müdahale Etkisi ve Kesin Hüküm Etkisi (Rechtskraftwirkung).....	64
III. Fer'i Müdahale Etkisi ve İnşai Etki (Gestaltungswirkung).....	68
IV. Fer'i Müdahale Etkisi ve Kesin Hükümün Sirayeti (Rechtskrafsterstreckung).....	69
V. Fer'i Müdahale Etkisi ve Unsur Etkisi (Tatbestandswirkung)	71
§4. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN ÇEŞİTLİ HUKUK SİSTEMLERİNDE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN YARGILAMAYA KATILMASINI SAĞLAYAN HUKUKİ KURUMLAR KAPSAMINDA İRDELENMESİ	72
I. Genel Olarak.....	72
II. Fer'i Müdahale	74
III. Davanın İhbarı	76
IV. Asli Müdahale.....	78
V. Dava Arkadaşlığı Şeklinde Fer'i Müdahale	85
VI. Üçüncü Kişinin Daveti.....	88

İKİNCİ BÖLÜM

FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN ŞARTLARI

§5. İLK YARGILAMADA KARAR VERİLMİŞ OLMASI.....	91
I. Genel Olarak.....	91
II. Kararın Niteliği	92
A. Kararın Nihai Nitelikte Olması	92
1. Genel Olarak.....	92
2. Kararın Esasa İlişkin (Hüküm Niteliğinde) Olması.....	94
3. Hüküm Verilmesine İhtiyaç Kalmadan Davayı Sona Erdiren Hallerde Verilen Kararlar.....	98
a. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri Yapılması Halinde Verilen Kararlar	98
b. Davanın Konusuz Kalması Halinde Verilen Kararlar	104

B. Kararın Şekli Anlamda Kesinleşmesi.....	106
C. Özellik Arz Eden Bazı Karar Türleri Bakımından Müdahale Etkisi	112
1. Yabancı Mahkeme Kararlarının Fer'i Müdahale Etkisi.....	112
2. İdari Yargı Kolunda Verilen Kararların Fer'i Müdahale Etkisi.....	116
3. Ceza Mahkemesi Kararlarının Fer'i Müdahale Etkisi	118
4. Hakem Kararlarının Fer'i Müdahale Etkisi	120
5. Geçici Hukuki Koruma Kararlarının Fer'i Müdahale Etkisi	123
III. Kararın Fer'i Müdahaleye Uygun Bir Davada Verilmiş Olması (Müdahale Edilebilirlik).....	130
IV. Kararın Asıl Taraf Aleyhine Olması Gerekip Gerekmediği	132
§6. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN İLK YARGILAMA İLE BİR MÜDAHALE İLİŞKİSİNİN BULUNMASI.....	136
I. Genel Olarak.....	136
II. Fer'i Müdahale Etkisi İçin Bulunması Gereken Şartlar.....	138
A. İlk Davaya Fer'i Müdahalede Bulunulmuş Olması	138
1. Genel Olarak.....	138
2. Fer'i Müdahale İçin Bulunması Gereken Asgari Şartlar	141
3. Fer'i Müdahilin Sahip Olması Gereken Bazı Usuli Şartlar	144
4. Fer'i Müdahilin İlk Davada Taraf Olmaması	147
5. Fer'i Müdahale Şartlarının Kural Olarak Müteakip Davada İncelenememesi.....	150
B. Fer'i Müdahil Sıfatının Kaybedilmemiş Olması	156
1. Fer'i Müdahale Talebi Hakkında Verilen Kabul Kararından (Ara Karardan) Dönülmesi	156
2. Fer'i Müdahale Talebinin Geri Alınması	159
III. İhbar Etkisi İçin Bulunması Gereken Şartlar	164
A. İlk Davanın İhbar Edilmiş Olması	164
1. Genel Olarak.....	164
2. İhbar İçin Bulunması Gereken Asgari Unsurlar	170
3. İhbar Sebebinin Bulunması	172
4. İlk Davaya İhbar Eden Yanında Fer'i Müdahil Olarak Katılma İmkânının Bulunması.....	180
5. İhbarın Geçerliliğinin (Geçerli Bir İhbarın Mevcudiyetinin) Müteakip Davada Re'sen İncelenmesi	182
B. İhbar Eden Yanında Davaya Katılma Talebinin Reddedilmemesi	186

C. İhbarın Geri Alınması.....	188
§7. ASIL TARAF İLE ÜÇÜNCÜ KİŞİ ARASINDA AÇILMIŞ BİR DAVA BULUNMASI.....	190
I. Genel Olarak.....	190
II. Davaya Konu Hukuki İlişkinin veya Talebin Maddi Hukuk Bakımından Niteliği	192
A. Genel Olarak	192
B. Rücu İlişkisi.....	195
C. Kanun'da Sayılmayan Bazı Hukuki İlişkiler Bakımından Müdahale Etkisinin Değerlendirilmesi	201
1. Alternatif Borçluluk (Sorumluluk) veya Alternatif Alacaklılık.....	201
2. İkinci Derece (Tali) Sorumluluk Halleri.....	204
3. Ters Rücu İlişkileri	209
4. Dava Takip Yetkilisinin Özel Hukuktan Kaynaklanan Sorumluluğu ..	210
III. Davanın Farklı Yargı Koluna (Hukukumuzda İdari Yargı Koluna) Dahil Olması Halinde	212
IV. Uyuşmazlığın Tahkime Tabi Olması Halinde.....	216
V. İki Dava Arasında Bir İlişki/Bağlantı Bulunması Gerekip Gerekmediği	219

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN KAPSAMI (VEYA SINIRLARI)

§8. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN OBJEKTİF (KONU BAKIMINDAN) KAPSAMI.....	225
I. Müdahale Etkisinin Objektif Kapsamı.....	225
II. Müdahale Etkisinin Objektif Kapsamının Sınırları	227
A. Müdahale Etkisinin Maddi ve Hukuki Tespitler (Değerlendirmeler) Bakımından Sınırları	227
B. Müdahale Etkisinin Karardaki Tespitler (Gerekçe) Bakımından Sınırları	232
1. Genel Olarak.....	232
2. Tespitlerin Yığılması (Kümülatif Tespitler)	235
3. Alternatif Tespitler	237
4. Kademeli (Terditli) Tespitler	238

5. Hüküm İçin Gerekli Olmamasına Rağmen Yapılan Tespitler (Aşırı Tespitler).....	239
6. Hüküm İçin Gerekli Olmasına Rağmen Yapılmayan Tespitler (Eksik Tespitler).....	243
7. İspatsızlık Durumunda Verilen Kararlardaki (İspat Edilemeyen Vakıalara İlişkin) Tespitler	244
C. Asıl Taraf ile Üçüncü Kişinin Menfaatleri Bakımından Müdahale Etkisinin Sınırları	245
D. Müdahale Etkisinin Dava Konusu Bakımından Sınırları	249
E. Müdahale Etkisinin Çift İhbar Durumunda Sınırları	256
§9. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN SÜBJEKTİF (KİŞİ BAKIMINDAN) KAPSAMI.....	264
I. Genel Olarak.....	264
II. Müdahale Etkisinin Karşı Taraf Bakımından Geçerliliği	265
III. Müdahale Etkisinin Asıl Taraf ve Üçüncü Kişi (Fer'i Müdahil veya İhbar Olunan) Bakımından Geçerliliği	272
IV. Müdahale Etkisinin Diğer Kişiler Bakımından Geçerliliği.....	282
A. Müdahale Etkisinin Cüz'i ve Külli Haleflere Etkisi.....	282
B. Müdahale Etkisinin Kanuni ve İradi Temsilcilere Etkisi.....	287
C. Müdahale Etkisinin Dava Takip Yetkisini Kullanan Kişiye (Dava Yetkinine/Dava Takip Yetkilisine) ve Asıl Hak Sahibine Etkisi	288
§10. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN ZAMAN BAKIMINDAN KAPSAMI (ZAMANSAL SINIRLARI)	292
I. Müdahale Etkisinin Müteakip Dava Devam Ederken Doğması	292
A. Genel Olarak	292
B. Müdahale Etkisi Doğacağı Gerekçesiyle Müteakip Davada Başvurulabilecek Hukuki Kurumlar	297
1. Asıl Dava ile Müteakip Davanın Birleştirilmesi.....	297
2. Müteakip Davada Asıl Davanın Bekletici Mesele Yapılması	304
II. Müdahale Etkisinin Müteakip Davada Nihai Karar Verildikten Sonra Doğması	307
III. Müdahale Etkisinin Müteakip Davadaki Kararın Kesinleşmesinden Sonra Doğması	310

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN DİKKATE ALINMASI VE ORTADAN KALDIRILMASI

§11. MÜDAHALE ETKİSİNİN DİKKATE ALINMA ŞEKLİ.....	315
I. Müdahale Etkisinin Re'sen Dikkate Alınması (Re'sen İncelenmesi).....	315
II. Müdahale Etkisinin İlk Derece Mahkemesince Re'sen Dikkate Alınmamasının Sonuçları.....	319
A. İhlalin Olağan (İstinaf ve Temyiz) Kanun Yollarında Gözetilmesi	319
1. İstinaf Kanun Yolunda İncelenmesi	319
2. Temyiz Kanun Yolunda İncelenmesi	321
B. İhlalin Yargılamanın Yenilenmesi Sebebi Teşkil Edip Etmeyeceği.....	322
§12. FER'İ MÜDAHALE ETKİSİNİN ORTADAN KALKMASI VEYA SINIRLANDIRILMASI	325
I. Müdahale Etkisinin Ortadan Kalkması	325
II. Müdahale Etkisinin Sınırlandırılması	328
A. Genel Olarak	328
B. Fer'i Müdahilin İtirazları Yoluyla Sınırlandırılması	330
1. Genel Olarak.....	330
2. Davanın Geç İhbar Edilmesi Nedeniyle Davaya Geç Katılma	334
3. Fer'i Müdahilin İddia ve Savunma İmkânlarının Engellenmesi	340
4. Fer'i Müdahil Tarafından Bilinmeyen İddia ve Savunma İmkânlarının Asıl Tarafın Ağır Kusuru Sebebiyle Kullanılamaması ..	341
C. İhbar Olunanın İtirazları Yoluyla Sınırlandırılması	344
D. Asıl Tarafın İtirazları Yoluyla Sınırlandırılması	347
§13. TARAFLARIN MÜDAHALE ETKİSİ ÜZERİNDEKİ TASARRUFLARI	349
I. Müdahale Etkisinin Taraflarca Ortadan Kaldırılması	349
II. Müdahale Etkisinin Taraflarca Kararlaştırılması.....	352
SONUÇ	357
KAYNAKÇA.....	373

KISALTMALAR

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Avusturya Medeni Kanunu)
Abs.	Absatz (Paragraf)
AD	Adalet Dergisi
AkdHFD	Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AHBVÜ-HFD	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AMUK	Alman (Federal) Medeni Usul Kanunu
AY	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
B.	Bası / Baskı
BATİDER	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BauR	Zeitschrift für das gesamte öffentliche und private Baurecht
BB	Betriebs-Berater
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BGE	Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichtes (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)
BGH	Bundesgerichtshof (Alman Federal Yüksek Mahkemesi)
BK	818 sayılı Borçlar Kanunu
BNotO	Bundesnotarordnung (Alman Federal Noterlik Kanunu)
BSG	Bundessozialgericht (Alman Federal Sosyal Mahkemesi)
Bkz. / bkz.	Bakınız
BT-Drucksache	Drucksache des Deutschen Bundestages (Alman Federal Meclisi'nin Basılı Yayınları)
BV	Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft (Federal İsviçre Anayasası)
BZP	Bundesgesetz über den Bundeszivilprozess (İsviçre Federal Usul Hukuku Hakkında Federal Kanun)

DÜHFD	Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EÜHFD	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht
FGO	Finanzgerichtsordnung (Alman Mali Mahkemeler Kanunu)
FS	Festschrift
GG	Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Federal Almanya Anayasası)
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HÜHFD	Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
IPRax	Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrecht
İBD	İstanbul Barosu Dergisi
İBK	İçtihadı Birleştirme Kararı
İHFM/İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İMK	7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu
İMUK	İsviçre (Federal) Medeni Usul Kanunu
İnÜHFD	İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İYUK	2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
JR	Juristische Rundschau
JURA	Juristische Ausbildung
JurBüro	Das juristische Büro
JuS	Juristische Schulung
JZ	JuristenZeitung
K.	Karar sayısı
KapMuG	Kapitalanleger-Musterverfahrensgesetz (Gesetz über Musterverfahren in kapitalmarktrechtlichen Streitigkeiten)
Karş.	Karşılaştırınız
KritV	Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft
KUKO	Kurzkomentar
LG	Landgericht

m.	Madde
MDR	Monatsschrift für Deutsches Recht
MHFD	Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MİHBİR	Türk Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği
MİHDER	Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
MÜHFHAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MüKo	Münchener Kommentar
MRG	Mietrechtsgesetz
MTK	4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu
NJW-RR	Neue Juristische Wochenschrift Rechtsprechungs-Report Zivilrecht
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NotBZ	Zeitschrift für die notarielle Beratungs- und Beurkundungspraxis
NZI	Neue Zeitschrift für Insolvenz- und Sanierungsrecht
NZM	Neue Zeitschrift für Miet- und Wohnungsrecht
OGH	Oberster Gerichtshof (Avusturya Yüksek Mahkemesi)
OLGZ	Entscheidungssammlung der Oberlandesgerichte in Zivilsachen (Medeni Hukuk İşlerinde Alman Yüksek Bölge Mahkemeleri Kararlarının Derlemesi)
ÖJZ	Österreichische Jurist:innenzeitung
öZPO	Österreichische Zivilprozessordnung (Avusturya Medeni Usul Kanunu)
RG	Resmî Gazete
Rn.	Randnummer (Kenar Numarası)
s.	Sayfa
S.	Sayı
SchiedsVZ	Zeitschrift für Schiedsverfahren
schZPO	Schweizerische Zivilprozessordnung (İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu)
SGG	Sozialgerichtsgesetz (Alman Sosyal Mahkemeler Kanunu)
T.	Tarih
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TranspR	Transportrecht
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UMHB	Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü
vd.	Ve devamı
VwGO	Verwaltungsgerichtsordnung (Alman İdare Mahkemeleri Kanunu)
Y.	Yargıtay
YD	Yargıtay Dergisi
YİBBGK	Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu
YİBHGK	Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu
ZAkDR	Zeitschrift der Akademie für deutsches Recht
ZMR	Zeitschrift für Miet- und Raumrecht
ZSR	Zeitschrift für schweizerisches Recht
ZZP	Zeitschrift für Zivilprozess
ZZPInt	Zeitschrift für Zivilprozess International